ve Státním výzkumném ústavu pedagogickém J. A. Komenského ←

V komentáři ke Komenského Všeobecné poradě o nápravě věcí lidských (*De rerum humanarum emendatione consultatio catholica*) jako by do dobového ovzduší třicetileté války, Komenským bolestně prožívané, vtiskl Patočka své uvažování o dějinách. Rezonují tu křeče moderní společenské krize 20. století, obou válek srážejících Evropu na kolena i poválečné studené války a jejích horkých válek lokálních, znejisťujících soudobou „nadcivilizaci"… To vše v hlubokém porozumění Komenského „všenápravě", která jediná – prostřednictvím vzdělanosti – vede člověka labyrintem světa „k sobě samému". Vzdělancům nutno se k tomu spojovat napříč prostorem: v Komenského časech v „republice dopisů" zasílaných křížem krážem Evropou – ve stoletích následujících v „republice vzdělanců" sdílejících a zasazujících se o ideje kultury jakožto humanity, s nimiž Evropa stojí a padá.